

Yusuf Bahri Tatlıoğlu (1878-1957)

Bahri Bey, 1878 yılında Yozgat'ın Akdađmadeni ilçesinde doğmuştur. Babası İbrahim Hulvi Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. Rüştiye mezunu olup uzun bir süre memleketinde çiftçilikle uğraşmıştır. Babasının Akdađmadeni Reji memurluğu görevini devr alarak 1916 ile 1919 yılları arasında Reji İdaresinde çalışmıştır. Görevi gereği İstanbul'a ziyaretlerde bulunmuş ve hükümetin durumunu yakından takip etmiştir. Bu dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeliği yaparak Yozgat Akdađmadeni İttihat ve Terakki Cemiyeti teşkilat kurucusu olmuştur. Ayrıca Donanma Cemiyetinin Akdađmadeni şubesini açmış Milli Mücadele'ye önemli katkılar sağlayarak Akdađmadeni Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti başkanlığı da yapmıştır.

Milli Mücadele döneminde milli teşkilatları birleştirerek tek elden idaresi noktasında önemli gelişmelere imza atılan Sivas Kongresinde Yusuf Bahri Bey aktif olarak görev aldığı gibi kongre sonrası Heyet-i Temsiliye'nin Anadolu'da seçim sürecini başlattıklarında milletvekili olarak aday listesinde de yer almıştır. 1919-1920 yıllarında Yozgat Kuvay-ı Milliye temsilcisi olarak Yozgat isyanının bastırılmasında görevlendirilmiş, Sivas, Tokat, Amasya ve Samsun İstiklal Mahkemesi üyeliğinde bulunmuştur.

Mustafa Kemal Paşa tarafından İkinci Meclis için yapılacak seçimlerde görevlendirilmişse de, Yozgat Belediye Reisi aynı zamanda eniştesi Akif Bey ile aralarındaki husumetten dolayı seçimden ve siyasi hayattan çekilmiş ve memleketine dönerek tarımla uğraşmıştır. 1925 yılında gizli siyasi örgüt kurmak suçuyla iftiraya uğrayarak kısa bir süre tutuklu kalmış; Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yapılan yargılama sonucunda 1926 yılında beraat etmiştir. 19 Şubat 1957 tarihinde vefat etmiş olup, evli ve dört çocuk babasıdır. Gerek Milli Mücadeleye katkıları, gerekse İstiklal mahkemesi üyeliği ve bu sıfatlarla donanmış bir milletvekili olmasından dolayı kırmızı-yeşil kurdeleli İstiklal Madalyası verilmiştir.

Meclisin toplantı yılı içerisinde beşinci, ikinci ve üçer defa da üçüncü şubede görev yapmıştır. Dört yasama yılı içerisinde İktisat, Nafia ve Muvazene-i Maliye olmak üzere üç farklı encümende üye olarak çalışmıştır. Meclis içerisinde Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğindeki Birinci Gruba karşı olan İkinci Grupta yer almasına rağmen Büyük Millet Meclisi yasama faaliyetleri içerisinde herhangi bir muhalefette bulunmamıştır. Meclis faaliyetleri içerisinde yapılan kanun oylamalarının 81'i nde 69 kabul, 11 red, 1 çekimser; diğer oylamaların ise 55'inde 28 kabul,17 red ve geri kalan çekimser oy kullanmıştır.

4 Kasım 1920 tarihi itibariyle bir ay; 8 Mart 1923 tarihi itibariyle de dört ay izinli sayılmış; bu dört aylık izin süresinde Meclis tarafından İstanbul'a bir haftalık görevlendirilmiştir.

Bahri Bey'in "Karaminare Nahiyesi Müdürü iken Şehit Edilen Tevfik Efendi'nin Ailesine Vatana Hizmetten Dolayı Maaş Tahsisi" ve "Akdađmadeni Kazasının Mülki Teşkilatı" hakkında verdiği idari ve sosyal konular da iki kanun teklifinden biri Meclis Genel Kuruluna diğeri ise ilgili encümenliğe gönderilmiştir. "Bedelli Askerlik Vergisi Kanununun Üçüncü Maddesinin Kaldırılması"; "Arazi Vergisinin Beş Seneliđini Defalarca Ödeyenlerin Affı Hakkında Kanun'un Reddedilmesi" "İcra Vekillerinin Seçimi" ile ilgili olarak diğer milletvekillerinin Meclise sunmuş olduğu vergi ağırlıklı kanun tekliflerine değişiklik önerisinin ikisi red edilmiş diğeri ise sonuçlanmamıştır "Nisab-ı Müzakere Kanununun Altıncı ve Sekizinci

Maddelerinin Düzenlenmesi” ; “İktisat Vekaletinin Genel Müdürlüğe Dönüştürülmesi”; “Konya Bidayet Mahkemesi Reisi İhsan Bey ile Arkadaşlarının Afları” gibi diğer milletvekillerinin verdikleri kanun tekliflerinde Bahri Bey’in de imzası bulunmaktadır.

“Bursa Milletvekili Ve Diyarbakır İstiklal Mahkemesi Üyesi Şeyh Servet Efendi’nin Komünizm Propagandası Yapması”; “İnşaat Taburları”; “Yozgat Hadisesinden Dolayı Haps Edilenlerin Ankara İstiklal Mahkemesine Verilmesi” ile ilgili Meclise sunmuş olduğu siyasi ve sosyal içerikli tavrileri ile “Daha Önce Yapılan İstiklal Mahkemesi Seçiminin Yeniden Yapılması”; “Tokat Milletvekili Rifat Bey Ve Arkadaşlarının Londra Konferansına Gidecek Barış Heyeti İle İlgili Meselenin Oylamaya Sunulması”, “Burdur Milletvekili Veli Beyin, Mazeretinin Uygun Bulunarak Meclis Tarafından Kabul Olunması”; “İlk Toplantı Tarihinin 1921 Martı Başlangıcına Dönüştürülmesi”; “Karahisar-ı Şarki Milletvekili Mustafa Bey’in Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nun Düzenlenmesi”; “Yozgat İsyanına Karışmış Dört Kişinin İstiklal Mahkemesine Verilmesi”; “Gelecek Toplantının 18 Haziranda Yapılması” ; “Muhacirlerin Bir An Evvel Yurtlarına Sevkleri” ;“Tedrisat-ı İptidaiye Nizamnamesinin Beşinci Maddesi Hakkındaki Teklifinin Maarif Encümeninden Celbiyle Mecliste Görüşülmesi”; “İdare-i Kura Ve Nevahi Kanunu Layihasının Görüşülmesi İçin Haftada İki Gün Ayrılması”; “Ankara Sabık Milletvekili Atıf Bey’e Daha Önce Tahsis Edilmiş İken Daha Sonra Kesilmiş Olan Maaşının Tekrar Verilmesi Hakkındaki Kanun Teklifinin Acilen Görüşülmesi”; “İktisat Vekili Sırrı Bey’e İtimat Beyan Edilmesi”; İcra Vekillerinin Seçimi kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesi”; “Bedelli Askerlik Vergisi’nin Değiştirilmesi”; “Elcezire Cephesi Kumandanı Nihad Paşa Hakkındaki Adliye Encümeni Mazbatasının Ruznameye Alınması”; “Adana’ da Evvelce Baş İdareci Tarafından Tasarruf Edilen Kayıtları Oluşan Kanun Dışı İşlerin Topyekün Böyle Sayılması Hakkındaki Kanun Tasarısının Acilen Müzakere Edilmesi”; “Bayram Münasebetiyle Meclisin 17 Ağustos’a Kadar Tatil Edilmesi”; “Sıhhiye Vekaleti Bütçesinin Hızlıca Görüşülmesi”; “Sultansuyu Çiftliği ile Ankara Ziraat Mektebi” ; “Müdafaa-i Milliye Encümeni’nin Bahriye Dairesi’nin Müdüriyet-i Umumiye’ye Dönüştürülmesi”; “1922 Senesi Muvazene-i Umumiye Kanunu Layihasının Şer’iye ve Evkaf Vekaleti Bütçesi ile İlgili Tetkik ve Telif Heyetindeki Azanın Adedine Dair”; “1922 Senesi Muvazene-i Umumiye Kanunu Layihasının Şer’iye ve Evkaf Vekaleti Bütçesinin Muvazene-i Maliye Encümenince Kaldırılmış Olan Gaziantep ve Artvin Dahilinde Şavgat Kazası Merkezinde Açılacak Darülhilafe Medreseleri Tahsisatının Şer’iye Bütçesinde Yüz On Beşinci Fasla İlavesi”; “Meclis’in Ankara’dan Başka Bir Mahalle Nakli Hakkında”; “İşgalden Kurtarılmış Memleketlerdeki Felaketzede Halkın Sıkıntısını Gidermek, İhtiyaçlarını Sağlamak ve Genel Durumu Teftiş Etmek Üzere Meclisten Seçilmiş Olan Bir Heyet Gönderilmesi”; “Amasya’da Yapılması Düşünülen Darüleytam İçin Kurulmasına Gerek Duyulan Darülsanayinin Kurulması İçin 1922 Bütçesine İlave”; “Hilafetin Osmanlı Hanedanına Aid Olduğu ve Halifenin Bu Hanedandan Büyük Millet Meclisi Tarafından Seçileceği”; “Refet Paşa’nın, Gümrük Tarifesinin Düzenlendiğine Dair Beyanatı Hakkında Hariciye, Dahiliye ve Maliye Vekaletlerinden Soru Tavriri”; “Bir Önceki Toplantıda Başkanlık Makamında Bulunan Dr. Adnan Bey’in Nizamname-i Dahiliye’ye Muhalif Hareket Ettiğini Belirten Şikayeti”; “Maliye Vekili Hasan Fehmi Bey’e itimat beyan edilmesi”; “İstiklal Mahkemesi Üyelerinin Harcırahları”; “Ziraat Bankası Bütçesinin Acilen Görüşülmesi”; “Ceza Kanununun İki Yüz Üçüncü Maddesine İlave Edilecek Madde Hakkındaki Kanun Teklifinin Görüşülmesi”; “Nisab-ı Müzakere Kanununun Altıncı ve Sekizinci Maddelerinin Düzenlenmesi”; “Doğu Vilayetlerindeki Muhacirlerin Dört Ay Daha Askerliklerinin Ertelenmesi”; “Başkumandanlık Kanununun İkinci Maddesinin Kaldırılması” ; “İstiklal Mahkemelerinin Geçici Olarak Faaliyetlerine Ara Verilmesi”; “Sulh Konferansına Katılacak Delegelerle Bunlara Verilecek Talimatın Tespiti” ile ilgili olarak Mecliste görev alan diğer milletvekillerin vermiş oldukları Meclis iç tüzüğü, adli ve sosyal konulu tavrilerde Yusuf Bahri Bey’in de imzası bulunmaktadır. Meclise sunduğu tavrilerin haricinde imzaladığı bu tavrilerin çoğu Meclis Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir Meclis faaliyetleri içerisinde üç sual tavriri bulunan Bahri Bey, “Yozgat’taki Bir Jandarma Subayı”; “İç ve Dış Siyaset” ile

“Bünyan Kaymakamının Lüzumsuz Yere Değiştirilmesi ve Yerine Tayin Edilen Memduh Efendinin Hakkı Olmadığı Halde Terfi Ettirilmesi” ile ilgili Meclis’e sual takrirleri vermiş bu konular ile ilgili açıklamalarda bulunmuş ve ilgili vekaletle havalesini talep etmiştir.

Gülin ÖZTÜRK

KAYNAKÇA

1-Arşiv Belgeleri ve Resmi Belgeler

a-TBMM Arşivi

Yusuf Bahri Tatlıoğlu, 432 NSD Tercüme-i Hal Kağıdı.

Birinci Dönem Milletvekilleri Mezuniyet ve Memuriyet Defteri, Rumuz: II, 2b-2/5, Ankara, 1920.

Birinci Dönem Milletvekilleri Mezuniyet ve Memuriyet Defteri, Rumuz: II, 2b-2/8, Ankara, 1923.

Birinci Dönem Şube ve Encümen Defteri, Esas No:9, Rumuz: II-2/3-4.

Birinci Dönem Encümenler Defteri, Esas No:10, Rumuz: II-2a/4.

Birinci Dönem Şube ve Komisyonlar, 2 Mart 1921, Rumuz: II-2a/3,4.

Birinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri, TBMM Matbaası, Ankara 1954.

İstiklal Madalyası Defteri, Madalya No:1914.

b-ATASE Arşivi

ATAZB, Kutu No: 21, Gömlek No: 47, Belge No: 47-7.

ATAZB, Kutu No:7, Gömlek No:58, Belge No: 58-1.

ATAZB, Kutu No: 22, Gömlek No: 33, Belge No: 33-1.

ATAZB, Kutu No: 22, Gömlek No:1, Belge No: 1-2.

c-Emekli Sandığı Arşivi

Yusuf Bahri Tatlıoğlu, Dosya No: VH000491.

d-Yozgat İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü Arşivi

Yusuf Bahri Tatlıoğlu, Nüfus Kayıt Örneği.

2-Kitap

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923**, C.I, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1994.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923**, C.I-III, I. Dönem Milletvekillerinin Özgeçmişleri, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

DEMİREL, Ahmet, **İlk Meclis’in Vekilleri, Milli Mücadele Döneminde Seçimler**, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

DENİZ, Hikmet, **Sivas Kongresi Delegeleri ve Heyet-i Temsiliye Üyeleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996.

DOĞAN, Muhammed Yasin, **Cumhuriyetin İlk On Beş Yılında Yozgat**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yozgat 2019.

ERBULUT, Özgür, **Yozgat Tarihi ve Kültürü: Yozgat Cumhuriyet Dönemi**, C.III, Editör: Ebubekir Güngör, Ankara 2023.

GENYA, Veysel, **Türkiye Büyük Millet Meclisinin 25. Yıl Dönümünü Anış, 23 Nisan 1945**, Ankara 1945.

KARACA, Taha Niyazi, **Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2004.

KENDİRCİ, Hasan, **Meclis-i Mebusan'dan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne**, Kitap Yayınevi, İstanbul 2009.

ULUĞ, Naşit, **Siyasi Yönleriyle Kurtuluş Savaşı**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1973.

3- Makaleler

MUMYAKMAZ GÜZEL, Hatice, "Yusuf Bahri Tatlıoğlu(1878-1957): Sivas Kongresi Yozgat Azası, Son Osmanlı Meclisi Mebusanı ve Büyük Millet Meclisi Yozgat Mebusu, Samsun İstiklal Mahkemesi Üyesi", **Akademik Hassasiyetler**, Cilt 5, Sayı 10, 2018.

YUCA, İrşad Sami," I.TBMM'nin Yardıma Muhtaç Mebusları Meselesi", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 9, Sayı:42, Şubat 2016.

4-Tezler

ÖZTÜRK, Gülin, I. Ve II. Dönem Yozgat Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Basılmamış Doktora Tezi), 2018.

5-Albümler

Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü, 1920-1950, Ankara 2010.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü, 23 Nisan 1920-20 Ekim 1991, TBMM Genel Sekreterliği Yayınları, Ankara 1994.

İlk Meclis Anketi, **Birinci Dönem TBMM Milletvekillerinin Gelecekte Bekledikleri Anketi**, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 2004.

31/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/yusuf-bahri-tatlioglu-1878-1957/?pdf=7443> adresinden erişilmiştir